ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента

Шукатки Оксани Василівни на дисертаційну роботу та автореферат

Мойсеюка Василя Петровича

«Формування культури професійного здоров'я

майбутніх соціальних педагогів»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Актуальність формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів зумовлена об'єктивною потребою вдосконалення їх професійної підготовки та вимагає негайного вирішення засобами освіти. Сформованість культури професійного здоров'я значною мірою визначає успішність професійної діяльності та формує фаховий імідж соціального педагога.

Існують специфічні фактори, що зумовлюють певні особливості і складність професійної діяльності соціальних педагогів. Такими особливостями є: особлива відповідальність й пов'язане з нею нервово-емоційне напруження, необмежена тривалість робочого часу, висока щільність міжособистісних контактів, постійне перебування у середовищі проблемних категорій населення (діти, які потрапили у складні життєві ситуації, «важкі» підлітки, неблагополучні сім'ї, люди з особливими потребами), постійне проникнення у проблеми інших людей, надання їм допомоги та підтримки, особливий контингент вихованців, велика кількість стресових ситуацій – всі ці та інші чинники негативно впливають на здоров'я соціального педагога.

З огляду на зазначене, традиційні методи не забезпечують в повній мірі ефективної професійної підготовки таких фахівців, сучасна наукова думка звертається до педагогічних технологій, які б сприяли розвитку особистості майбутнього фахівця, що зумовило вибір Мойсеюка В. П. теми дисертаційного дослідження «Формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів».

Виходячи з того, що в сучасній науці педагогічні аспекти формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів не знайшли достатнього відображення в теоретичному і практичному аспектах, тема, обрана автором дослідження, видається дуже назрілою. Її актуальність визначається насамперед тим, що ця проблема належить до недостатньо розроблених як з погляду моделі системи формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів (в тексті дисертації рис. 2.1 на С. 105), так і з позиції моделі культури професійного здоров'я соціального педагога (в тексті дисертації рис. 1.3 на С. 62–63).

Позитивним моментом роботи є те, що дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка з тем «Особистісно-професійний розвиток педагога в процесі підготовки до інноваційної діяльності» (державний реєстраційний номер 0111U001321) і «Теоретичні і методичні основи соціально-педагогічної діяльності і соціально-педагогічної освіти в Україні» (РК №.0109U002310). Не викликає сумнівів науковий апарат дисертації. Мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження сформульовані науково грамотно і засвідчують, що автор глибоко усвідомлює суть проблеми та можливі шляхи її теоретичного та практичного вирішення.

Найбільш суттєвими науковими результатами дисертаційного дослідження Мойсеюка В. П. є те, що:

вперше:

– обґрунтовано модель системи формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів, яка відображає взаємозв'язок і взаємодію її структурних компонентів: мета і завдання підготовки; загальнонаукові і специфічні принципи підготовки, структурні компоненти культури професійного здоров'я (мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий, змістово-операційний, рефлексійно-оцінний); зміст підготовки, основу якого становить програма формування культури професійного здоров'я (теоретична підготовка, практична підготовка, науково-дослідницька діяльність, волонтерська діяльність); етапи реалізації програми формування культури

професійного здоров'я (потребнісно-критичний, інформаційно-ціннісний, креативно-практичний); методи (ділові ігри, групові дискусії, кейс-метод, портфоліо, проблемна лекція-бесіда, проекти, соціально-психологічний тренінг, тренінг асертивної поведінки, мозковий штурм, імітаційно-рольове моделювання професійних ситуацій), форми (лекції, практичні заняття, семінар-тренінг «Конструктивне подолання професійних труднощів соціально-педагогічної діяльності», виконання творчих завдань та спеціально розроблених завдань під час соціально-педагогічної практики й у процесі волонтерської діяльності, індивідуальні навчально-дослідницькі завдання, консультації, самостійна робота) та засоби (навчально-методичні комплекси навчальних дисциплін, Інтернет-ресурси, діагностичні методики) підготовки; педагогічні умови формування культури професійного здоров'я; моніторинг сформованості культури професійного здоров'я; результат;

– виокремлено, теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів (формування здоров'ятворчих мотивів та ціннісних установок на досягнення особистісного та професійного благополуччя; стимулювання пошуково-дослідницької діяльності для поглиблення наявних та оволодіння новими знаннями з питань збереження і зміцнення професійного здоров'я; популяризація здорового способу життя в освітньому середовищі закладу вищої освіти та вдосконалення змісту навчання через валеологізацію змісту навчальних програм; орієнтація на самостійну здоров'язбережувальну діяльність через самовиховання, самоосвіту та самооздоровлення);

– визначено критерії (ціннісне ставлення до професійного здоров'я, емоційно-вольова регуляція здоров'язбережувальної діяльності, володіння здоров'язбережувальними знаннями та вміннями, розуміння особистої відповідальності за стан власного професійного здоров'я) і відповідні їм показники сформованості культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів;

– створено модель культури професійного здоров'я соціального педагога, в якій відображені її функції (аксіологічна, регулятивна, гносеологічна,

превентивна, рефлексійна, креативна), структурні компоненти (мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий, змістово-операційний, рефлексійно-оцінний), критерії, показники і рівні (елементарний, репродуктивний, достатній, творчий) її сформованості.

Подальшого розвитку набули форми і методи формування культури професійного здоров'я, положення про роль активності особистості майбутнього соціального педагога у здоров'ятворчій діяльності.

У першому розділі «Теоретичні основи формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів» особливо цінним, на нашу думку, є те, що дисертант, розкриваючи теоретичні основи формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів визначає та обґрунтовує сутність основних понять дослідження, взаємозв'язок яких зображено у вигляді схеми (рис. 1.2. на С. 53), яка розкриває логічну послідовність дослідження. Це свідчить про те, що Василь Петрович ознайомлений з науковими здобутками провідних фахівців із досліджуваної проблеми, які відображають реальний і бажаний стан професійної підготовки випускників в галузі здоров'язбереження.

Позитивним моментом роботи є власний погляд автора на професійно-важливі особистісні характеристики соціального педагога, які обумовлюють збереження професійного здоров'я фахівців у процесі соціально-педагогічної діяльності (в тексті дисертації рис.1.4 на С. 79).

Другий розділ «Експериментальна робота з формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів у процесі професійної підготовки» дисертант присвятив обґрунтуванню і розробленню моделі системи формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів, характеристиці її компонентів; визначенню загальної логіки і методики організації експериментальної роботи; розкриттю цілісної картини упровадження запропонованої моделі системи формування культури професійного здоров'я; представленню результатів експериментального дослідження, їх кількісному та якісному аналізу.

Автором визначено педагогічні умови формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів у процесі їх професійної підготовки. Кожна з чотирьох педагогічних умов детермінована особливостями професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів. Концентрація результатів наукових пошуків дисертанта знайшла відображення у моделі системи формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів, де визначено такі складові: мета і завдання підготовки; загальнонаукові і специфічні принципи підготовки, структурні компоненти культури професійного здоров'я; зміст підготовки, основу якого становить програма формування культури професійного здоров'я; етапи реалізації програми формування культури професійного здоров'я; методи, форми та засоби підготовки; педагогічні умови формування культури професійного здоров'я; моніторинг сформованості культури професійного здоров'я; результат.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, використаних методів, а також одержаних результатів та висновків, що сформульовані в дисертації стосовно перевірки ефективності педагогічних умов формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів не викликає сумніву, оскільки для розв'язання поставлених завдань автором використовувався комплекс таких методів наукового дослідження, як: теоретичні: історико-педагогічний, порівняльний, термінологічний аналіз базових категорій для уточнення понятійного поля дослідження, метод системно-структурного аналізу, моделювання, узагальнення, проектування для обґрунтування моделі системи формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів;

– *емпіричні*: спостереження, самоспостереження, анкетування, бесіди, тестування, метод аналізу документації закладу вищої освіти для визначення рівнів сформованості культури професійного здоров'я соціальних педагогів, стану підготовки студентів до діяльності окресленого напряму; експеримент для перевірки ефективності розробленої моделі системи формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів;

– *методи математичної статистики*: статистичний аналіз, метод визначення збігів і розбіжностей експериментальних даних, вимірюваних у порядковій шкалі, для якої використано критерій однорідності X^2.

Достовірність одержаних в дисертації наукових даних забезпечується достатньою кількістю обстежених (217 студентів, 14 викладачів закладів вищої освіти, 18 соціальних педагогів).

Вагомим внеском дисертанта є те, що запропоновані в роботі результати дослідження за умов адаптації розроблених матеріалів можуть використовуватися у вищій школі для підготовки соціальних працівників, для написання курсових, бакалаврських і магістерських робіт.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні й упровадженні у практику роботи закладів вищої освіти навчального курсу (змістового модуля) «Професійне здоров'я соціального педагога», створенні його навчально-методичного забезпечення, розробленні методики діагностики рівнів сформованості культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів.

Звертає на себе увагу логічно виправдана структура та послідовність викладу змісту дисертаційної роботи В. П. Мойсеюка, яка в повній мірі відповідає меті та завданням проведеного дослідження.

Дисертант опрацював достатній обсяг літературних джерел із педагогіки, психології, філософії, соціології, валеології (автором використано 230 літературних джерел, з них 4 іноземною мовою). Вважаємо, що у ході роботи над дисертаційним дослідженням поставлені завдання дисертантом виконані.

Дисертація написана на належному науково-методичному рівні, із дотриманням вимог, що ставляться до кандидатських дисертацій.

Зміст розділів дисертації обґрунтований, містить теоретичний рівень сучасного дослідження та аналітичні аргументовані висновки.

Структура дисертації відповідає логіці дослідження.

Усе вищезазначене дає підставу позитивно оцінити дисертацію В.П. Мойсеюка. Водночас вважаємо за доцільне висловити певні зауваження та побажання, які виникли під час рецензування дисертації:

1. Вважаємо, що у вступі недостатньо аргументована актуальність теми дослідження. Потрібно було більше уваги звернути на основні причини недостатнього рівня сформованості культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів у провідних закладах вищої освіти України.

2. Дослідження кандидатського рівня, як відомо, потребує всебічного аналізу зарубіжного досвіду, що стосується професійного здоров'я, соціальний педагог, за словами автора, є представником однієї з головних груп ризику. Варто було б більш широко використовувати зарубіжний досвід застосування методик навчання здоров'язбереження у закладах вищої освіти.

3. На нашу думку, робота тільки б виграла, якби автор розробив методичні рекомендації науково-педагогічним працівникам щодо формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів, які могли б активно використовуватися викладачами у навчальному процесі.

4. Дисертація не позбавлена деяких технічних огріхів: посилання у тексті дисертації не відповідають записам номерів у списку літературних джерел: с. 22-23 [2, с.41], [46, с.21], с. 31 [204, с.118], с. 33 [24, с.136], с. 36 [94, с.286], с. 50 [205, с.1291], с. 76 [163, с.17], с. 86 [81;82], с.184 [65;66;67;69] і т.д.

Проте всі зазначені зауваження не знижують наукового та практичного значення здобутих результатів, наукове дослідження поглиблює й доповнює сучасну педагогічну науку в контексті формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів і дає можливість на якісно новому рівні вирішувати питання їх професійної підготовки.

Автореферат є ідентичним змісту дисертації й усебічно відображає основні положення і закономірності, висвітлені в дисертації, його зміст викладено послідовно й логічно обґрунтовано. Результати дослідження висвітлено в 13 наукових працях, з яких – 6 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у закордонному науковому періодичному виданні, 6 тез у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Дисертаційна робота **«Формування культури професійного здоров'я майбутніх соціальних педагогів»** є самостійним і завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку присудження наукових

ступенів», а її автор – **Мойсеюк Василь Петрович** заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання
та спорту Львівського національного
університету імені Івана Франка О. В. Шукатка

Підпис Шукатка О. В.
ПІДТВЕРДЖУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ імені ІВАНА ФРАНКА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ЗКПО 02070987